

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
*Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar*

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**A keresetváltoztatás és ellenkérelem-változtatás
korlátai, különös tekintettel a Pp. Novella
újításaira**

**Kézirat lezárásának dátuma:
2024.12.09.**

Tartalom

1.	Bevezetés	2
1.1.	<i>A tanulmány tárgya, valamint célja (hipotézisek)</i>	3
2.	Jogtörténeti áttekintés a kereset- és ellenkérelem-változtatás tükrében	4
2.1.	<i>Az 1911. évi I. tc.</i>	4
2.2.	<i>Az 1952. évi III. törvény (régi Pp.)</i>	5
3.	A keresetváltoztatás és az ellenkérelem-változtatás fogalma a 2016. évi CXXX. törvényben (Pp.)	6
3.1.	<i>Keresetváltoztatás</i>	6
3.1.1.	<i>A keresetváltoztatás egyes esetei</i>	8
3.2.	<i>Az ellenkérelem-változtatás</i>	10
3.2.1.	<i>Az ellenkérelem-változtatás egyes eseteinek elemzése</i>	10
4.	A kereset- és ellenkérelem-változtatás korlátai	12
4.1.	<i>Kereset- és ellenkérelem-változtatás a perfelvétel során</i>	12
4.2.	<i>A jogi érvelés és a tényállítások megváltoztatása a perfelvétel során a Pp. Novella után</i>	15
4.3.	<i>Keresetváltoztatás és ellenkérelem-változtatás az érdemi tárgyalási szakban</i>	16
4.3.1.	<i>A keresetváltoztatás korlátai az érdemi tárgyalási szakban</i>	17
4.3.2.	<i>Ellenkérelem-változtatás az érdemi tárgyalási szakban</i>	20
5.	Kereset- és ellenkérelem-változtatás a másodfokú eljárás során	21
5.1.	<i>Kereset- és ellenkérelem-változtatás a perben felhozott új tények viszonylatában</i>	22
5.2.	<i>Kereset és ellenkérelem-változtatás az elsőfokú bíróság mulasztása miatt</i>	24
5.3.	<i>Kereset és ellenkérelem-változtatás a másodfokú bíróság anyagi pervezetése folytán</i>	24
6.	Összefoglalás	25
7.	Záró gondolatok	26
8.	Forrásjegyzék	27

1. Bevezetés

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) jelentős változásokat eszközölt a korábbi 1952-es kódexünkhöz képest. A perkoncentráció alapelve, amely a felek és a bíróság részére is követelményt támaszt a jogvita egy tárgyaláson történő elbírálhatósága céljából, számos helyen rendszerszintű változásokat és korlátokat helyezett a polgári eljárás folyamatába. A célkitűzés megvalósítása érdekében a jogalkotó bevezette az osztott perszerkezetet, amely a polgári eljárást két mereven elkülöníthető részre bontja: a

perfelvételi, valamint az érdemi tárgyalási szakra. Ennek maradéktalan érvényesülése érdekében a két szakaszt az ún. percezúra választja el egymástól. A bíróság perfelvételt lezáró végzése után, további perfelvételi nyilatkozat peranyagga tétele érdekében, a percezúra szabályainak megfelelően nem a perfelvétel újra megnyitására, hanem pusztán annak kiegészítésére van lehetőség. Mindazonáltal a fent említett változások hatással voltak a kereset- és ellenkérelem változtatásra vonatkozó szabályozásra is. Így a kereset- és ellenkérelem-változtatás megtételére vonatkozó korlátok is- törvényszerűen- két részre tagolódtak: különböző korlátok vonatkoznak rájuk a perfelvételi szakban és az érdemi tárgyalási szakban. Látni fogjuk, hogy míg a perfelvételi szakban a kereset- és ellenkérelem változtatás igen széles körben megengedett, addig az érdemi tárgyalási szakban szigorú időbeli, tartalmi és alaki korlátok érvényesülnek. Fontos megjegyezni továbbá, hogy a fentiekén kívül is történtek változások a kereset- és ellenkérelem-változtatás körében, mivel a jogalkotó a 2020. évi CXIX. törvény (a továbbiakban: Pp. Novella) rendelkezéseivel többek között kivette az új tényállítás körét a kereset- és ellenkérelem-változtatás fogalmi köréből. A dolgozat megírására is- a polgári eljárásjog iránti fokozott érdeklődés mellett- ezen indokok késztettek, valamint a tudásvágy az iránt, hogy a bíróságok, a meghozott határozatainak elemzése alapján, mennyiben tudtak a megújult szabályokhoz ilyen rövid időn belül alkalmazkodni. *A dolgozat elkészítése során mesterséges intelligencia semmilyen formában nem került felhasználásra.*

1.1. A tanulmány tárgya, valamint célja (hipotézisek)

A tanulmány tárgyköre a keresetváltoztatás és az ellenkérelem-változtatásnak a Pp-ben meghatározott korlátai, összhangban a Pp. Novella változtatásaival, illetve az osztott perszerkezetből fakadó sajátosságokkal. A tárgykör teljes elemzéséhez feltétlenül szükségesnek tartottam az alábbi pontok részletezését:

- a keresetváltoztatás és az ellenkérelem-változtatás fogalmát, valamint ezzel összefüggésben a Pp. Novella által eszközölt fogalom-módosításokat,
- a korábbi eljárási törvények tárgykörrel kapcsolatos szabályozását, különös tekintettel az 1911. évi és az 1952. évi polgári perrendtartásra,
- a kereset- és ellenkérelem változtatás korlátait a perfelvételi szakban, valamint az érdemi tárgyalási szakban, különös figyelemmel az osztott perszerkezet miatti szigorított szabályokra.

A dolgozatban a bírói gyakorlaton, illetve szakirodalmi példákon keresztül fogom bizonyítani, hogy a Pp. Novella fogalom-módosítása, amely az új tényállítást, valamint a jogi érvelés megváltoztatását kivette a fogalmi körből, feltétlen szükséges és hasznos volt a megfelelő igényérvényesítés érdekében, azonban ez mégsem valósult meg maradéktalanul, tekintettel arra, hogy azok perbeli előterjesztésére nem határoz meg olyan kedvezményes módot, mint a kereset és ellenkérelem-változtatás esetében az előkészítő irat jogintézményét.

Továbbá, az osztott perszerkezetből eredő változásokkal összefüggésben célkitűzésem annak igazolása, hogy

a, a jogalkotó a kereset és ellenkérelem-változtatás új szabályozásával nagymértékben elősegítette a perkoncentráció alapelvének érvényesülését a polgári peres eljárásokban,

b, a feleknek problémát okoz az érdemi tárgyalási szakban a kereset-és ellenkérelem változtatás előterjesztésére szabott határidő megfelelő értelmezése.

2. Jogtörténeti áttekintés a kereset- és ellenkérelem-változtatás tükrében

2.1. Az 1911. évi I. tc.

Már a 19. - 20. század fordulóján jogászegyleti vita tárgya volt a keresetváltoztatás szabályozása. Dr. Plósz Sándor, akinek nevéhez fűződik az 1911. évi polgári perrendtartás, a keresetváltoztatással kapcsolatosan is normaszöveg szintű tervezetet mutatott be egy jogászegyleti ülésen. A hivatkozott tervezet alapján keresetváltoztatásról abban az esetben van szó, amennyiben az elutasító ítélet jogereje a megváltoztatott keresetre már nem terjedne ki. Egyedüli korlátként azt fogalmazta meg, hogy az alperesnek- amennyiben már perbe bocsátkozott- hozzá kellett járulnia a felperes keresetváltoztatásához.¹ Dogmatikailag, Plósz megfogalmazásában, a „keresetváltoztatás a keresetben előadott individualizált jogoknak a megváltoztatása”.² A tervezet szövegezése és a dogmatikai fogalom tehát megegyezik, mivel mindkét eset tulajdonképpen a felperesi jogállítással áll összefüggésben. Ezt megerősíti a Magyar Királyi Curia felülvizsgálati tanácsának 1914. január 22. napján hozott G 167. számú határozata, amely kimondja, hogy keresetváltoztatás csak abban az esetben történik a perben, amennyiben jogváltozás is történik, olyan értelemben, hogy az érvényesíteni kívánt jog akár új tényállítás, akár a kereseti kérelem megváltoztatása folytán olyannyira megváltozik, hogy az

¹ Dr. Plósz Sándor: A Polgári peres eljárás fogalma in A polgári peres eljárás reformja (szerk.: Szladits Károly), Magyar Jogászegyleti értekezések 2. kötet (13-17. füzet), Budapest, 1883. Franklin Társulat Könyvnyomdája pp. 287-288.

² Dr. Plósz Sándor Összegyűjtött dolgozatai. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1927. pp. 136.

eredeti, érvényesíteni kívánt jog helyébe a megváltoztatott lép. ³ A tervezet keresetváltatásra vonatkozó szabályait később az 1911. évi I. tc. is átveszi azzal, hogy a tervezetben szereplő negatív keresetváltatási eseteket további esetekkel bővíti. ⁴ Egzakt fogalmat tehát nem kapunk a kódexben a keresetváltatásra, pusztán felsorolást arra vonatkozóan, hogy mi nem minősül annak. Ezeknek tételes felsorolását jelen tanulmányban mellőzöm, de annyi elmondható, hogy a negatív esetek a keresetben felhozott tényekre, a kereseti kérelemre, valamint a keresettel érvényesített jogra vonatkoznak. ⁵ Annyiban hasonlóságokat fedezhetünk fel a hatályos törvénnyel, hogy az 1911. évi kódex is eljárás gyorsító mechanizmusként biztosítja a keresetváltatás lehetőségét a felperes számára. Abban az esetben biztosít például lehetőséget a felperesnek új kereset előterjesztésére, ha az eredeti perben történő bizonyítási eljárás során a felperes arra a következtetésre jut, hogy helytelenül érvényesítette a jogát. A keresetváltatás időbeli korlátja, hogy az új keresetet az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás bekezdéséig elő kell terjesztenie. Tartalmi korlátja pedig, hogy az új keresetnek ugyanabból, vagy a korábbival összefüggő jogviszonyból kell származnia. ⁶ Ez voltaképpen megegyezik -az időbeli korlátot leszámítva- a hatályos törvénynek a perfelvétel során felmerülő keresetváltatási lehetőségével. ⁷ Az ellenkérelem-váltatás fogalmát az 1911. évi törvény nem ismerte.

2.2. Az 1952. évi III. törvény (régi Pp.)

Az 1952. évi III. törvénnyel kapcsolatban a jogtudományban Kengyel elmélete alapján a keresetváltatásnak egy tágabb és egy szűkebb értelmezése alakult ki. Tágabb értelemben keresetváltatásnak minősül, ha a kereset bármely eleme megváltozik, szűkebb értelemben a kereseti kérelem megváltoztatása mérvadó, amely során az eredeti kereseti kérelem helyébe a megváltoztatott kereseti kérelem lép. ⁸ Tulajdonképpen a keresetváltatás vonatkozásában a

³ Magyar Királyi Curia felülvizsgáló tanácsának 1914. január 22. napján hozott G 167. számú határozata. in Jogesetek: Ügyvédek lapja- Mellékletek az Ügyvédek lapja 9. számához XXXI. évfolyam, 9. szám pp. 1., Budapest, 1914. Márkus Samu Könyvnyomdája, A Budapesti Ügyvédi Kar Közlönye.

⁴ 1911. évi I. tc. 188.§

⁵ Dr. Borsos Endre: A keresetváltatás lényege és következményei in Jogtudományi Közlöny Ötvenkettedik évfolyam 15. szám, Budapest, 1917. április 15. IV., Egyetem u. 4 Kiadóhivatal, pp. 142.

https://adt.arcanum.com/hu/view/JogtudomanyiKozlony_1917/?query=TEXT%3D%28Borsos+Endre%29&pg=149&layout=s , letöltés ideje: 2024.11.11.

⁶ A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának indokolása (Budapest, 1902).

⁷ Id. Pp. 185.§ (1) bekezdés

⁸ Kengyel Miklós: Magyar polgári eljárásjog. Budapest, 2014. Osiris Kiadó, pp. 227.

jogalkotó az 1952-es kódexben nem eszközöl jelentős változást az 1911. évi törvényhez képest. A keresetváltoztatást itt is az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig engedi meg, és csakis abban az esetben, ha a megváltoztatott keresettel érvényesített jog ugyanabból a jogviszonyból ered, mint az eredeti kereset, vagy azzal összefügg.⁹ Csakúgy, mint az 1911-es kódex, a régi Pp. sem ismeri az ellenkérelem-változtatás jogintézményét. E törvénynek a kereset és ellenkérelem-változtatásra vonatkozó rendelkezéseit a későbbiekben vetem össze a hatályos törvény rendelkezéseivel.

3. A keresetváltoztatás és az ellenkérelem-változtatás fogalma a 2016. évi CXXX. törvényben (Pp.)

3.1. Keresetváltoztatás

A keresetváltoztatás fogalmát hatályos törvényünkben a jogalkotó az értelmező rendelkezések között helyezi el, amely érdemi változást jelent a korábbi eljárási törvényünkhöz képest, ahol nem volt definiálva egzakt módon a keresetváltoztatás. A törvény a keresetváltoztatás körét három szegmensben szabályozta: jogállítás, tényállítás és a kereseti kérelem megváltoztatása, valamint nem külön alpontként említve ide sorolandó volt a jogi érvelés megváltoztatása.¹⁰ A keresetváltoztatás fogalmának hiánya okozott már értelmezési problémát, kifejezetten a Pp. és a Kp. (A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény) viszonylatában. A Kp. ugyanis pontos leírást nem ad, hogy mit is tekint keresetváltoztatásnak¹¹, emellett utaló normaként a Pp. rendelkezéseit határozza meg a törvény kifejezett előírása esetén. A Kp. a keresetváltoztatásról szóló rendelkezései között ilyen utaló normát nem tartalmaz. Azonban, pontos meghatározás nélkül, hogy lehetséges az, hogy meghatározzuk, mi minősül keresetváltoztatásnak a közigazgatási perben. Erre reflektál Pomázi Miklós tanulmánya, amely a Kúria Kf.VI.39.149/2020. ügyszám alatti döntését elemzi. A Kúria a határozata indokolásában kimondta, hogy a Pp. keresetváltoztatásra vonatkozó fogalmi meghatározása nem alkalmazható egy közigazgatási perben. A jogirodalom ezzel kapcsolatban megosztott. Egyesek szerint dogmatikailag egy ilyen fontos fogalom meghatározása a Pp. rendelkezésein kell, hogy alapuljon, függetlenül az utaló norma hiányától.¹² Mások álláspontja szerint azonban a Kp.

⁹ 1952. évi III. törvény 152. § (1) bekezdés

¹⁰ Pp. 7. § (1) bekezdés 12. pont, közlönyállapot

¹¹ 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról, 43.§ (1)-(2)

¹² Pomázi Miklós: A Kúria határozata a közigazgatási perbeli keresetváltoztatásról [Kúria Kf. VI. 39 149/2020] in: Jogesetek magyarázata, 2021, 12. évf. 2-3. sz., pp.53-61. https://matarka.hu/cikk_list.php?fusz=177397 letöltés ideje: 2024.10.06.

keresetváltoztatás fogalma jogdogmatikai fogalommá vált, annak tartalma csak jogdogmatikai értelmezéssel állapítható meg, amely megadja a lehetőséget a Pp. keresetváltoztatás fogalmi elemeitől való eltérésekre is.¹³ Az említett három fogalmi elem közül a korábban elő nem adott új tényállítás vagy a korábban előadott tényállítás megváltoztatásának keresetváltoztatásként minősítése, mind az eljárásban részt vevő felek, mind az eljáró bíróságok viszonylatában jogalkalmazási problémát okozott. A joggyakorlat ugyanis elkezdte ezeket a tényeket kategorizálni a jogvita eldöntése szempontjából releváns, illetve nem releváns tényekre, és csak az előbbinek a megváltoztatását tekintette a bíróság keresetváltoztatásnak. A bíróságok és a felek viszont eltérő véleményekkel lehettek arról, hogy mi minősül releváns, illetve nem releváns ténynek a jogvita eldöntése szempontjából. Ha a bíróság nem releváns tényeket relevánsnak minősített, ez azzal a következménnyel járt, hogy keresetváltoztatásnak tekintette a tényállítás megváltoztatását, ezért alkalmazta az előterjesztésre vonatkozó korlátozásokat is.¹⁴ Érdekesség, hogy a Kúria precedensértékű határozatában a kérelemhez kötöttség elve körében kifejtette, hogy a bíróság a három elemből csak a kereseti kérelemhez és a jogállításhoz van kötve, a fél által előadott jogi érveléshez- a jogszabályok érvényesülésének biztosítása végett- nincs.¹⁵ Meglátásom szerint ez is jól mutatja, hogy a jogalkotó a Pp. Novella megalkotásával kivette a tényállítás, valamint a jogi érvelés megváltoztatását a keresetváltoztatás köréből. Ezt a Kúria Gfv. 30.138/2022/4. számú elvi jelentőségű határozata is megerősítette, amikor megállapította, hogy az alperes tévesen hivatkozott a Pp. 373.§-ában leírt fellebbezés során benyújtható keresetváltoztatási korlátra, mivel 2021. január 1-jétől pusztán a tényállítás megváltoztatása a perben nem minősül keresetváltoztatásnak, így a rá vonatkozó korlátok értelemszerűen nem érvényesek.¹⁶

A Pp-ben keresetváltoztatásnak minősül:

- *ha a fél korábban előadott jogállításhoz képest eltérő vagy további érvényesíteni kívánt jogot állít, valamint*

¹³ Kovács András: A keresetváltoztatás a közigazgatási perjogban in Jogtudományi Közlöny, 2023/12., pp. 538-549.), <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/2148597> , letöltés ideje: 2024.11.11.

¹⁴ Wopera Zsuzsa: Második rész: Értelmező rendelkezések- keresetváltoztatás. in Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk.: Wopera Zsuzsa), Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2017, pp. 34. (Nagykommentár)

¹⁵ Kúria Pfv. 20.640/2023/8.

¹⁶ Kúria Gfv. 30.138/2022/4.

- *ha kérelméhez képest a kérelem, illetve annak valamely része összecsúszását vagy tartalmát megváltoztatja, vagy további kérelmet terjeszt elő.*¹⁷

3.1.1. A keresetváltoztatás egyes esetei

a, A keresetváltoztatás jogállítással összefüggő esete

A keresetváltoztatás ezen esetének elsődleges értelmezéséhez szintén a Pp. értelmező rendelkezései között találunk iránymutatást, amely leírja a keresettel érvényesíteni kívánt jog fogalmát. A Pp. 7. § 11. pontja alapján *keresettel érvényesíteni kívánt jog az az alanyi jog, amelynek érvényesítését anyagi jogi jogszabály biztosítja.*¹⁸ (A fogalom szerves összefüggésben van a szintén az értelmező rendelkezések között elhelyezett jogalap fogalmával, hiszen az új Pp. célkitűzése alapján a jogi képviselővel eljáró fél köteles az érvényesíteni kívánt jogot a jogalap útján megjelölni, amely történhet az anyagi jogi konkrét jogszabályi rendelkezés vagy jogszabályhely megjelölése útján.¹⁹) Alanyi jog azonban csak jogszabályok erejénél fogva keletkezik, önmagától sohasem. Jogirodalmi elméleti szempontból az alanyi jog keletkezése egy ok-okozati összefüggés a valós tények és a jogszabályok rendelkezései között. Dr. Gallia Béla szerint alanyi jog keletkezik például abban az esetben, ha egy gyermek születik és a születés létrehozza jogszabály erejénél fogva az embert illető személyiségi jogokat.²⁰ Helytálló tehát a Kúria Pfv. 20.981/2023/14. számú határozatának elvi tétele a fedezetelvonó szerződés hatálytalanságának megállapítása során érvényesíteni kívánt jog megállapításával kapcsolatban, amelyben a Ptk. jogszabályi rendelkezései alapján biztosított alanyi jogot jelölte meg a per tárgyaként.²¹ A jogállítással összefüggő keresetváltoztatás esetén tehát a felperes egy más „jogviszonyt” von be a perbe (más jogot érvényesít), mint ami az eredeti kereseti kérelmében szerepel.²² A fentebb már említett összefüggés a jogalap és a keresettel érvényesített jog között azért is lényeges, mert nincs meg egyik a másik nélkül. Például, egy megbízási szerződésből eredő megbízási díjigény esetén a

¹⁷ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról 7.§ (1) bek. 11. pont.

¹⁸ Pp. 7.§ 11. pont

¹⁹ Wopera Zsuzsa: Második rész: Értelmező rendelkezések- jogalap. in Nagykommentár pp. 34., ld. még BH2020. 273., Pp. 170.§ (2) bek. b, pont.

²⁰ Dr. Gallia Béla: A keresetváltoztatás lényege és következményei. in Jogtudományi Közlöny, Budapest, 1917., pp. 140.

²¹ Kúria Pfv. 20.981/2023/14.

²² Magyar Géz- Nizsalovszky Endre: Magyar polgári perjog 2. kötet. Studia Notarialia Hungarica 44., Budapest, 2022. pp. 50

keresettel érvényesített jog a megbízási díjigény, a jogalap pedig a Ptk. 6:272.§-a.²³²⁴ Egy másik ügyben a Kúria megállapította, hogy a Ptk. 6:531. §-ában leírt általános kártérítés szabálya nem azonosítható a Pp-ben meghatározott jogalappal és a jogalapon keresztül megjelölt keresettel érvényesített joggal. Így helytállóan járt el az első és másodfokú bíróság, amikor ítéletében a kártérítés mértékét a Ptk-ban leírt általános szabályok szerint állapította meg, anélkül, hogy a felperes ezt jogalapként a keresetében jelölte volna.²⁵ Erre reflektálva fontos megemlíteni, hogy jogalapként csak azok az anyagi jogi jogszabályi rendelkezések jöhetnek szóba, amelyek „jogkövetkezményként egy alanyi jogot (pl.: tulajdonszerzés) határoznak meg”. Ahhoz viszont, hogy a jogalapot megkapjuk, nem elégséges magának a jogkövetkezményt tartalmazó normának a megléte, kell hozzá a jogkövetkezményt megalapozó/ keletkeztető tények összessége is.²⁶ Összegezve: a keresetváltoztatás ezen esetében a fogalmi elemek vizsgálatából megállapítható, hogy a keresettel érvényesített jog jogalap általi megjelölésének megváltoztatása, avagy további érvényesített jog állítása esetén beszélhetünk keresetváltoztatásról.

b, a keresetváltoztatás kérelemmel összefüggő esete

A kereseti kérelem a kereset egyik legfontosabb eleme, hiszen a bíróság csakúgy, mint a fél általi jogállításhoz, a fél általi kereseti kérelemhez is kötve van a Pp. alapelvi részében meghatározott rendelkezési elv alapján.²⁷ A kereseti kérelem egyik legfontosabb jellemzője, hogy határozottnak kell lennie, a bíróság elvontan meghatározott kereseti kérelem esetén nem képes megfelelően eldönteni a felek közötti jogviszonyt, e kérelem hiánya pedig jogkövetkezményként, az eredménytelen hiánypótlási felhívást követően, a keresetlevél visszautasítását fogja maga után vonni.²⁸ Tehát, amennyiben a fél előadja határozott kereseti kérelmét, valamint marasztalási kereset esetén meghatározza az összegszerűséget, a bíróság nem ítélt meg sem mást (kérelemhez kötöttség elve), sem többet (túlterjeszkedés tilalma).

²³ Gelencsér Dániel: Második rész: Értelmező rendelkezések- keresettel érvényesített jog.in Polgári eljárásjog- Kommentár a gyakorlat számára (szerk.: Dr. Petrik Ferenc), Budapest, ORAC-Kiadó 2024, elektronikus kiadvány (Kommentár) <https://jogkodox.hu/doc/1089485> letöltés ideje: 2024.10.08.

²⁴ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 6:272.§

²⁵ Kúria Pfv. 21.160/2022/6., v.ö.: BH2024. 184.

²⁶ Légrádi István - Virág Csaba - Völcsy Balázs: Értelmező rendelkezések. in A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I-II-III., (szerk.: Varga István) Budapest, HVG-ORAC Kiadó., 2018. pp. 38. (Pp. Kommentár)

²⁷ Pp. 2.§ (2) bek.

²⁸ Dr. Magyary Géza: A magyar polgári peres eljárás aaptanai. Budapest, 1898., Franklin Társulat Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda, pp. 26. v.ö. CKOT 19. számú állásfoglalása

Arra viszont van módja a bíróságnak, hogy a kereset összecszerűsége körében a kérelemben szereplő összeghez képest kevesebbet ítéljen meg. A Kúria döntése alapján, amennyiben a bíróság ítéletében szereplő marasztalási összeg kevesebb, mint a kereseti kérelemben szereplő marasztalási igény, a bíróság akkor jár el helyesen, ha a fennmaradó összeg vonatkozásában a keresetet elutasítja.²⁹ Keresetváltoztatásnak minősül tehát, ha a fél ezt a határozott kereseti kérelmet, vagy a kérelem valamely részében meghatározott igény összecszerűségét megváltoztatja vagy a már meglévő kereseti kérelmén felül terjeszt elő további kereseti kérelmet.

3.2. Az ellenkérelem-változtatás

Ellenkérelem-változtatás esetén hasonló sémát láthatunk, mint a keresetváltoztatás meghatározásánál. A régi Pp. nem határozta meg a fogalmát, és a Pp. Novella szűkítette a körét. A hatályos eljárási törvényben ellenkérelem-változtatásnak minősül:

ha a fél az ellenkérelmével - ideértve a viszontkeresettel és beszámítással szembeni ellenkérelmét is - összefüggésben előadott korábbi

a) jogállításhoz képest eltérő vagy további anyagi jogi kifogásra hivatkozik, vagy

b) jogállítást, kérelmet részben vagy egészben elismerő, illetve azokat nem vitató nyilatkozatát visszavonja, ideértve azt is, ha a nem vitatottnak, illetve nem ellenzettnek tekintendő jogállítást vagy kérelmet utóbb vitatja.³⁰

A törvény szövege a perbeli pozícióktól függően előterjesztett ellenkérelem változtatási lehetőségeket jeleníti meg. A keresetváltoztatáshoz hasonlóan az ellenkérelem-változtatás fogalmi köréből is kivette a jogalkotó a tényállítást és a jogi érvelés megváltoztatását.³¹

3.2.1. Az ellenkérelem-változtatás egyes eseteinek elemzése

a, Az ellenkérelem változtatás anyagi jogi kifogással kapcsolatos esete

A Pp. értelmező rendelkezései szerint, anyagi jogi kifogás: *a keresettel érvényesíteni kívánt jog érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi rendelkezésre történő*

²⁹ Kúria Gfv. 30.409/2023/4.

³⁰ Pp. 7.§ 4. pont.

³¹ T/11900 számú törvényjavaslat miniszteri indokolása, Budapest, 2016. pp. 246, <https://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf> letöltés ideje: 2024.10.07.

*hivatkozás.*³² A keresetváltogatásnál a jogalap értelmezésénél leírtak az anyagi jogi kifogás esetében is megfelelően alkalmazandók.³³ Az anyagi jogi kifogás fogalma három, jól elkülöníthető részre tagolható. A keresettel érvényesíteni kívánt jog érvényesíthetőségét kizáró esetben a fél olyan anyagi jogi rendelkezésre hivatkozik, amellyel az érvényesített jog érvényesíthetősége lehetetlenné válik.³⁴ Iskolapéldája az esetnek, amikor az ellenkérelmet előterjesztő fél a szerződésből eredő kötelmi igény iránt indított perben a szerződés érvénytelenségére hivatkozik.³⁵ Az érvényesíteni kívánt jog érvényesíthetőségének megszüntetését célzó esetben a fél olyan jogra hivatkozik, amellyel az érvényesíteni kívánt jogot megszünteti. Erre példa a Kúria Pfv. 20.794/2022/4. számú precedensértékű határozatában megfogalmazott álláspont, amely alapján az alperes kötbér mérséklésére irányuló kérelmét minősítette az érvényesíteni jog érvényesíthetőségét megszüntető anyagi jogi kifogásnak.³⁶ Végül a jog érvényesíthetőségét gátló anyagi jogi rendelkezésre történő hivatkozás esetén a fél olyan jogra hivatkozik, amely a keresettel érvényesíteni kívánt jog érvényesíthetőségét ideiglenesen vagy véglegesen megakadályozza³⁷ Tipikus esete a Ptk. 6:23 §-ából ismert elévülésre történő hivatkozás, amely az elévült követelés joghatásait tekintve azzal a következménnyel jár, hogy bírósági eljárásban nem érvényesíthető kötelelemnek tekintendő.³⁸ Ezt állapította meg a Kúria precedens értékű határozatában, kifejtve, hogy az elévülés anyagi jogi kifogás, az erre figyelemmel előterjesztett perbeli védekezés módosítása pedig ellenkérelem-változtatásnak tekinthető.³⁹ Ellenkérelem-változtatásnak minősül tehát, ha a fél az elismerő/részben elismerő nyilatkozatát visszavonja, illetve a nem elismerő, de nem is vitató nyilatkozatát visszavonja (például, ha csak alaki kifogást emel az ellenkérelemben), valamint, ha mindezeket utóbb vitatja.

b, Az ellenkérelem-változtatásnak a jogállítás/kérelem elismerésével kapcsolatos esete

³² Pp. 7.§ 1. pont.

³³ Légrádi István - Virág Csaba - Völcsy Balázs: Értelmező rendelkezések. in Pp. kommentár elektronikus kiadvány - <https://jogkodex.hu/doc/9680738> letöltés ideje: 2024.10.14.

³⁴ Wopera Zsuzsa: Értelmező rendelkezések- ellenkérelem-változtatás. in Nagykommentár, pp. 32.

³⁵ Gelencsér Dániel Második rész: Értelmező rendelkezések- anyagi jogi kifogás. in Kommentár elektronikus kiadvány <https://jogkodex.hu/doc/1089485> letöltés ideje: 2024.10.15

³⁶ Kúria Pfv. 20.794/2022/4., BH2023. 188.

³⁷ Wopera Zsuzsa: Értelmező rendelkezések: in Nagykommentár, pp. 32.

³⁸ Gelencsér Dániel Második rész: Értelmező rendelkezések- anyagi jogi kifogás. in Kommentár elektronikus kiadvány <https://jogkodex.hu/doc/1089485> letöltés ideje: 2024.10.15.

³⁹ Győri Ítéltábla IV.Gf.20.066/2022/6/I

A jogállítás/ kérelem részben vagy egészben történő elismerése (a továbbiakban: jogelismerés) az alperes által a polgári eljárás egyik legfontosabb mozzanata az egyezség és a joglemondás mellett. E három esetet nevezzük a jogirodalomban anyagi jogi rendelkező cselekményeknek. A jogelismerés rokon jogintézmény a római jogból ismert *confessio in iure*-val. Ebben az esetben tulajdonképpen az alperes önmagát marasztalja el, azzal, hogy elismeri a felperes keresettel érvényesíteni kívánt jogát. Szakirodalmi álláspont szerint a bíróság az alperesi jogelismerésre válaszul ugyan hoz ítéletet, de ez az ítélet nem konstitutív, csak deklaratív hatályú lesz, és tartalma alapján megegyezik a felperes által a keresetben foglalt igénnyel.⁴⁰ Ellenkérelem-változtatásnak minősül tehát, ha a fél az elismerő/részben elismerő nyilatkozatát visszavonja, illetve a nem elismerő, de nem is vitató nyilatkozatát visszavonja (például, ha csak alaki kifogást emel az ellenkérelemben), valamint, ha mindezeket utóbb vitatja.

4. A kereset- és ellenkérelem-változtatás korlátai

A 2016. évi CXXX. törvénnyel a jogalkotó megalkotta az osztott perszerkezetet a polgári eljárás során, amellyel az elsőfokú eljárás két, jól elkülöníthető részre tagolódott. A perkoncentráció alapelveinek érvényesülése érdekében a jogalkotó szigorított a kereset és ellenkérelem-változtatás időbeli lehetőségén is. Az elemzés során elsődleges célom, hogy a hatályos Pp. és a régi Pp. rendelkezéseit egymással szembeállítva szemléltessem a kereset- és ellenkérelem változtatás időbeli korlátait, A Pp. osztott perszerkezetéből adódóan további különbségek fedezhetők fel a perfelvételi és az érdemi tárgyalási szakban előterjeszthető kereset- és ellenkérelem változtatás időbeli korlátaiban is.

4.1. Kereset- és ellenkérelem-változtatás a perfelvétel során

A régi Pp. 146.§ (1) bekezdése alapján a keresetváltogatást az elsőfokú tárgyalás bekezdéséig bármikor meg lehetett tenni, feltéve, ha a megváltoztatott keresettel érvényesített jog ugyanabból a jogviszonyból eredt vagy azzal összefüggött.⁴¹ Az ellenkérelem-változtatásnál még ilyen korlátot sem találunk, hiszen fogalmilag a régi Pp. nem is ismerte az ellenkérelem-változtatást. A hatályos törvényben- visszautalva a bevezetett osztott tárgyalási szerkezetre- eltérő szabályok érvényesülnek a perfelvétel során és a perfelvétel lezárását követő kereset- és ellenkérelemváltogatásra. A perfelvétel lezárásáig abban az esetben van lehetőség kereset- és ellenkérelem-változtatásra, ha ugyanabból, vagy ténybeli és jogi alapon összefüggő

⁴⁰ Magyary Géza: A perbeli beismerés, 1906, Budapest, Franklin Társulat, Magyar Irodalomtudományi Intézet és Könyvnyomda pp. 192-193.

⁴¹ 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról, 146.§ (1) bekezdés.

jogviszonyból erednek. Ez voltaképpen megegyezik a régi Pp. szövegezésével, azzal a kivétellel, hogy a jogalkotó behozza az ugyanazon jogviszonyból eredő követelések megengedhetősége mellé a ténybeli vagy jogi alapon összefüggő jogviszonyok lehetőségét a változtatások körébe.⁴² Ugyanazon jogviszonyból eredő követelésnek minősül, ha a fél a szerződés teljesítésén felül, jogalap nélküli gazdagodás jogcímén terjeszt elő keresetváltoztatást.⁴³ Hasonló eset állt fenn a Kúria Gfv. 30.270/2022/10 ügyszám alatti eljárásában, amely határozat elvi tartalmában a Kúria megállapította, hogy megfelel az ugyanazon jogviszonyból eredés követelményének, amennyiben a fél a szerződés teljesítése iránti keresetet, az érvénytelen szerződés további jogkövetkezményeinek alkalmazására változtatja meg.⁴⁴ A ténybeli és jogi összefüggés meglétéhez kettős, konjunktív feltételnek kell teljesülnie ahhoz, hogy a keresetváltoztatás megengedett legyen. Egyrészt a jogviszonyok közötti ténybeli alapon, másrészt jogi alapon. Nem összekeverendő a Pp. más pontján (pl.: célszerűségi pertársaság) megfogalmazott hasonló jogi és ténybeli alappal, mivel itt a jogalkotó, a megfogalmazásból is kitűnően, szigorúbb követelményt támaszt. Ilyen merülhet fel például a kölcsönszerződésből és a kölcsönadó által kötött zálogszerződésből fakadó igény peres eljárásban történő érvényesítése esetén.⁴⁵ Tehát, amennyiben a kereset- vagy ellenkérelem-változtatás nem felel meg a jogviszonnyal kapcsolatos követelményeknek, meg nem engedett keresetváltoztatás címén a bíróság végzésével (amely nem fellebbezhető, csak az ítélet elleni fellebbezésben) el fogja utasítani.⁴⁶

További korlát a perfelvétel során, hogy a keresetváltoztatást tartalmazó iratnak meg kell felelnie a keresetlevélre (Pp. 170.§) vonatkozó alaki és tartalmi szabályoknak.⁴⁷ A CKOT 11. sz. állásfoglalása alapján ezt a jogi képviselő a perfelvételi tárgyaláson is megteheti szóban, azonban a szóban elmondottaknak is meg kell felelnie a Pp. 170. § szerinti rendelkezéseknek,

⁴² Ébner Vilmos: Perindítás.in Kommentár elektronikus kiadvány <https://jogkodex.hu/doc/9680738>

⁴³ Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 15-i Országos Tanácskozásának 9. állásfoglalása,

⁴⁴ Kúria Gfv. 30.270/2022/10

⁴⁵ Zsitva Ágnes: Perfelvételi szak. in. Nagykomentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk.: Wopera Zsuzsa), Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2023, 2024. évi Jogtár formátumú kiadás (e-Nagykomentár) <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/427/id/A19Y2172.KK/ts/20230901/lr/lawrefL%280%29> letöltés ideje: 2024. 11.11.

⁴⁶ Az új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó konzultációs testület 2019. április 26-án tartott ülésén elfogadott állásfoglalások (72.) https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/ppkt_69-73_aflezarva.pdf (letöltés ideje: 2024.10.10.)

⁴⁷ Pp. 185. § (2)

azzal, hogy a keresetnek csak a változást tartalmazó részét kell előadni.⁴⁸ Ugyanez igaz az ellenkérelem-változtatásra azzal, hogy azt, benyújtásakor, az írásbeli-ellenkérelemre vonatkozó tartalmi szabályok szerint kell megtenni. Kérdésként merült fel a Pp. Novella hatálya előtt a jogtudományban -tekintettel arra-, hogy a kereset- és ellenkérelem-változtatásnak meg kell felelnie a keresetlevél és az írásbeli ellenkérelemre vonatkozó szabályoknak, perfelvételi iratnak tekintendők-e a kereset-vagy ellenkérelem változtatást tartalmazó beadványok? A törvény ugyanis meghatározza, hogy a fél perfelvételi iratot csak bírói felhívásra, vagy törvény kifejezett rendelkezése alapján terjeszthet elő.⁴⁹ A keresetlevél a Pp. értelmező rendelkezései alapján nem minősül perfelvételi iratnak, az írásbeli ellenkérelem ellenben igen.⁵⁰ A keresetváltogatás esetén a CKOT 6. számú állásfoglalása kimondja, hogy a keresetváltogatás nem minősül perfelvételi iratnak, azt a fél bírói felhívás nélkül is bármikor benyújthatja, akár a perfelvételi tárgyaláson – a korábban hivatkozott CKOT. 11. sz. állásfoglalásával megegyezően- szóban is előadhatja.⁵¹ Azonban az ellenkérelem-változtatás esetében ilyen állásfoglalás nem született, és a bíróságok is különböző joggyakorlatot alkalmaztak. A jogalkotó a Pp. Novellával kiküszöbölte az értelmezési nehézségeket, valamint egységesítette a szerteágazó joggyakorlatot, immáron a felek előkészítő irat formájában, szabadon, bírói felhívás nélkül is előterjeszthetik kereset- és ellenkérelem-változtatásukat.⁵²

Az eljárás ezen szakaszán a törvény -ellentétben az érdemi tárgyalási szakban- nem határozza meg, hogy a kereset vagy ellenkérelem-változtatást a fél milyen okból teszi. Ehhez egy saját példával szolgálok. Az ügyvédi iroda, ahol már több, mint másfél éve gyakornokként munkát vállalom, mint a felperes képviselője, keresetet nyújtott be az alperessel szemben vállalkozói díj érvényesítése érdekében. Az alperes a bíróság által megszabott határidőn belül előterjesztette írásbeli ellenkérelmét. Az alperes írásbeli ellenkérelmében arra hivatkozott, hogy a felperes által történő munkavégzés kezdetekor előleg gyanánt kifizetett a felperes részére 500.000.- Ft-ot. A felperes viszont ezt az összeget is érvényesíteni kívánta a perben, mert erről a kifizetésről megfeledezett. Mivel a kifizetés valóban megtörtént, a keresetben lévő követelés összegének leszállítása érdekében, előkészítő irat formájában, keresetváltogatást nyújtottunk be.

⁴⁸ Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. november 28-29-ei Országos Tanácskozásának 11. állásfoglalása

⁴⁹ Pp. 203.§ (1) bek.

⁵⁰ Pp. 7.§ 16. pont

⁵¹ Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 15-i Országos Tanácskozásának 6. állásfoglalása.

⁵² T/13257. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról pp. 38, <https://www.parlament.hu/irom41/13257/13257.pdf>, letöltés ideje: 2024.10.12. és Pp. 202.§ (2) bek.

Érdemes megemlíteni a keresetváltoztatás előtti nyilatkozattal kapcsolatban, hogy ezek vonatkozásában a keresetlevél előterjesztési, valamint perindítási joghatások -mind anyagi, mind eljárásjogi szempontból- a perfelvételt lezáró végzés meghozatalával elenyésznek. A törvény azonban nem fogalmaz teljesen pontosan, és ehelyütt visszautalnék a keresetváltoztatás jogállítással kapcsolatos esetére, amely során a fél további érvényesíteni kívánt jogra hivatkozik az eredeti megtartása mellett. Ebben az esetben ugyanis a korábbi nyilatkozathoz fűződő joghatások fennmaradnak.⁵³ Mielőtt rátérek az érdemi tárgyalási szakban szereplő kereset-és ellenkérelem-változtatásra vonatkozó korlátokra, dolgozatom célkitűzéseinek megfelelően szót ejtek a jogi érvelés, illetve a tényállítás megváltoztatásáról a perfelvétel során.

4.2. A jogi érvelés és a tényállítások megváltoztatása a perfelvétel során a Pp. Novella után

Tekintettel arra, hogy a jogalkotó kivette a tényállítások és a jogi érvelés megváltoztatásának körét a kereset-és ellenkérelem-változtatás köréből, e két fogalmi kör nem is részesül a Pp. 202.§ (2) bekezdése szerinti, bírói felhívás nélküli, korlátlan benyújthatóság előnyeiből. Főszabály szerint tehát ahhoz, hogy a fél hatályosan megváltoztassa jogi érvelését vagy a tényállítását a perfelvétel során, három lehetősége van:

- a korábban is említett bírói felhívásra teszi meg, vagy
- a Pp. 202.§ (2) bekezdése szerint, amennyiben a tényállítás vagy a jogi érvelés megváltoztatása összefüggésben áll a kereset- vagy ellenkérelem-változtatást tartalmazó irattal, az előkészítő iratban ezeket a perfelvételi nyilatkozatokat is megteheti
- a perfelvételi tárgyaláson a bíróságnak lehetőséget kell biztosítania a fél számára, hogy előadhassa perfelvételi nyilatkozatait akár önkéntesen, akár bírói felhívásra⁵⁴⁵⁵ (A bíróságnak kötelessége is elősegíteni, hogy a jogvita keretei megfelelően tisztázódjanak a perfelvétel során. Amennyiben szükséges, anyagi pervezetési tevékenységével fel kell hívnia a felet és lehetőséget kell biztosítania arra, hogy perfelvételi nyilatkozatait tegye meg.)⁵⁶

Meglátásom szerint a jogalkotó ezen megoldása sem nyújt a felek számára kellő szabadságot a perfelvétel során. A jogvita kereteinek megfelelő tisztázásához szükség van mind a jogi

⁵³ Zsitva Ágnes: im. in: e-Nagykommentár

⁵⁴ Pp. 191. § (3) bekezdés

⁵⁵ Zsitva Ágnes: im. in: e-Nagykommentár

⁵⁶ Debreceni Ítéltábla Mf. 50.044/2020/8.

érvelésre, mind a fél tényállításainak teljes felsorakoztatására. Korábban említettem, hogy a kérelemhez kötöttség elve nem terjed ki sem a fél által felhozott jogi érvelésre, sem a fél tényállításaira. Indokolatlannak tartom tehát azt, hogy mindezek előterjesztése ily korlátok közé legyenek szorítva. Megoldásként ugyanúgy, ahogy a jogalkotó biztosította a kereset- és ellenkérelem-változtatás kedvezményesebb előterjesztésére az előkészítő irat jogintézményét, e jogintézményt ki lehetne terjeszteni a jogi érvelés/tényállítás megváltoztatására is. A perkoncentráció érvényesülését nem sértené vele, tekintettel arra, hogy az érdemi tárgyalási szakra, és a fellebbviteli eljárásra vonatkozó szabályozást sem érintené.

4.3. Keresetváltoztatás és ellenkérelem-változtatás az érdemi tárgyalási szakban

Dolgozatom ezen pontjában főként a keresetváltoztatás érdemi tárgyalási szakban szereplő korlátait elemzem, az ellenkérelem-változtatás körében csak utalok a hasonlóságra, valamint jelzem a különbségeket. A Pp. osztott tárgyalási szerkezete a kereset és ellenkérelem-változtatás körében is jelentős változásokat hozott. A jogalkotó a Pp. tervezetének megalkotásakor figyelemmel volt arra, hogy a jogalkalmazásban a perek gyakran éppen a keresetváltoztatás túl széles körű megengedhetősége miatt húzódnak el.⁵⁷ A régi Pp. 1999-es módosítása a perhatékonyság elvével összhangban a határidők betartása szempontjából szigorúbb rendelkezéseket hozott be, de ahhoz, hogy az elv még jobban teljesüljön, elengedhetetlen volt a keresetváltoztatásra vonatkozó rendelkezések megreformálása is a Pp-ben.⁵⁸ A hatályos törvényben ezért a perfelvételi szak és az érdemi tárgyalási szak közé befonódott az ún. percezúra, amely a két szakot mereven elválasztja egymástól. Erre az eszköz a bíróság perfelvételt lezáró végzése, amely nem fellebbezhető, és annak ellenére, hogy pervezető jellegű végzés, egyszerű kötőerővel bír, vagyis a bíróság saját hatáskörben nem változtathatja meg.⁵⁹ Míg a perfelvételi szakban a kereset és ellenkérelem-változtatás csupán anyagi jogi korlátozás alá esik, addig az érdemi tárgyalási szakban csak különös feltételek és határidők betartása esetén megengedett.⁶⁰

⁵⁷ Nyilas Anna: A keresetváltoztatás korlátai a polgári perben. Magyar Jog 2016/11., pp. 659-668.

⁵⁸ Dr. Banicz Erika: A polgári per új célja és a keresetváltoztatás eljárásjogi feltételének összefüggései, Magyar Jog, 2002/11., pp. 662-666., <https://szakeikkadatbazis.hu/doc/5080599>, letöltés ideje: 2024.11.11.

⁵⁹ Bartha Bence: A tárgyalási szerkezet változásainak hatásai a polgári perben. Studia Notarialia Hungarica 43. Budapest, 2022, Közjegyzői Akadémiai Kiadó pp. 274.

⁶⁰ Herédi Erika: A preklúzió jelentősége a megújult polgári perben. Jogtudományi Közlöny, 2018/3., pp. 117-125.

4.3.1. A keresetváltoztatás korlátai az érdemi tárgyalási szakban

Az érdemi tárgyalási szakban több jelentős korlát is érvényesül a keresetváltoztatás megengedhetősége körében. A korlátok jellegét három csoportra osztom: időbeli, tartalmi és alaki korlátokra.

a, Időbeli korlátok:

A bíróságnak a Kúria elvi határozata alapján elsődlegesen azt kell megállapítani, hogy a keresetváltoztatás iránti kérelem határidőben beérkezett-e, majd utána térhetnek át az alaki és megengedhetőségi vizsgálatra.⁶¹ Ezért kiemelt jelentősége van a határidők pontos betartásának. A Pp. meghatároz általános és különös határidőt is. Általános határidőként a Pp. 215. § (1) bekezdése az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztését szabja meg. Ezután nem lehetséges a keresetváltoztatás. Különös határidőnek a törvény a fél számára előírja, hogy a keresetváltoztatásra okot adó bírósági anyagi pervezetési cselekmény közlésétől vagy bármely fél által előterjesztett új tényállításról való tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül köteles előterjeszteni a keresetváltoztatás iránti kérelmét. A tizenöt napos határidő elmulasztása igazolási kérelemmel nem menthető ki.⁶² A Debreceni Ítéltábla egyedi ügyben megállapította, hogy a felperesek 2023. dec. 28-án előterjesztett perfelvétel lezárása utáni keresetváltoztatása, amely az MNB 2023-as évi infláció növekedési előrejelzésén alapuló nem vagyoni kár összegének felemelésére irányult, elkésett. Indokolásában az Ítéltábla kifejtette, hogy jelen esetben a tudomásszerzés időpontjának nem a KSH vagy az MNB oldalán található inflációmérő megismerése felel meg, hanem a felperes által észlelt valóéletbeli árváltozási viszonyok megismerése, amely már 2023 év elején bekövetkezett.⁶³ Egy másik, a Pécsi Ítéltábla előtt folyamatban lévő, másodfokú eljárásban az alperes fellebbezésében kifogásolta a keresetváltoztatásra vonatkozó határidő betartását az elsőfokú eljárás során. Az ügyben szereplő tényállás alapján a felperes az orvosszakértői véleményt 2020. szeptember 1. napján, míg a könyvszakértői véleményt 2020. december 11. napján vette át. A felperes az orvosszakértői és a könyvszakértői véleményre tekintettel 2020. december 21-én terjesztette elő keresetváltoztatását az érdemi tárgyalási szakban, mely alapján a kereseti kérelmeösszezszerűségét felemelte. Az elsőfokú bíróság formálisan nem határozott a keresetváltoztatás vonatkozásában, azonban a keresetet a felemelt összeg alapján bírálta el. A másodfokú bíróság a felperes keresetváltoztatását, mind tartalmilag, mind időbelileg elfogadta. Érdekes kérdést vet

⁶¹ Kúria Pfv. 21.119/2022/4.

⁶² Pp. 215.§ (1) bekezdés , Pp. 217.§ (1) bekezdés

⁶³ Debreceni Ítéltábla Pf.20095_2024_8 (38).

fel számomra, hogy jelen esetben az orvosszakértői vagy a könyvszakértői véleményről való tudomásszerzés időpontja a releváns a határidő betartása szempontjából. A felperes ugyanis keresetét mindkét szakértői véleményre hivatkozással változtatta meg. A Pp. 217.§ (1) bekezdése alapján a tudomásszerzés időpontjától számított 15 napon belül van lehetőség a keresetváltoztatás benyújtására. A tudomásszerzés időpontja ugyanakkor ebben az ügyben, két különböző időpont: 2020. szeptember 1, valamint 2020. december 11. Amennyiben az orvosszakértői véleményről való tudomásszerzés a mérvadó, a határidőt a felperes véleményem szerint nem tartotta meg, ellenben, ha a könyvszakértői véleményről való tudomásszerzés számít, a határidő megtartott.⁶⁴ A bíróság indokolásában nem fejtette ki, hogy a tudomásszerzés időpontjának melyik napot és miért vette figyelembe. Az ilyen esetekre tekintettel, az egységes jogalkalmazás érdekében, mindenképpen szükséges lenne egy egységes jogértelmezés, hiszen a keresetváltoztatás gyakori esete, hogy a felek a szakértői véleményre tekintettel változtatják meg a keresetüket.

b, Tartalmi korlátok:

A törvény alapján a félnek két esetben nyílik lehetősége keresetváltoztatásra az érdemi tárgyalási szakban. Az első eset, ha a keresetváltoztatás a -bármely fél által előterjesztett- új tényállítással áll közvetlen okozati összefüggésben.⁶⁵ Példa erre a Gyulai Törvényszék gondnokság alá helyezés iránti ügyben hozott döntése, amelyben a felperes a szakértői vélemény rendelkezéseire tekintettel az érdemi tárgyalási szakban terjesztett elő keresetváltoztatást. A bíróság indokolásában kifejtette a CKOT 39. állásfoglalásával megegyezően, hogy a szakértői vélemény új tényállításnak minősül, amelyre tekintettel indokolt és megengedhető volt a Pp. 215.§ (1) a, pontja szerinti keresetváltoztatás. ⁶⁶ Ezzel szemben a Kúria felülvizsgálati eljárása során megállapította, hogy a Kúria devizahiteles pereket vizsgáló Konzultációs Testületének állásfoglalása, amely jogértelmezési kérdésekben ad iránymutatást, nem szolgálhat a keresetváltoztatáshoz szükséges új tényállítást megalapozó olyan tényeknek, amelyek a keresetváltoztatással okozati összefüggésben lennének. ⁶⁷

A második esetben három konjunktív feltételnek kell teljesülnie a keresetváltoztatás lehetőségéhez. A bíróságnak a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követő anyagi

⁶⁴ Pécsi Ítélet tábla I.Mf.30.066/2021/4/I

⁶⁵ Pp. 215.§ (1) bek. a, pont .

⁶⁶ Gyulai Törvényszék, 6.Pf.25.780/2022/3, Civilisztikai Kollégiumvezetők 2018. november 19-21-ei Országos Tanácskozásának 39. állásfoglalása

⁶⁷ Kúria Gfv. 30.172/2021/6.

pervezetése indokolja azzal, hogy a megváltoztatott kereset ugyanabból a jogviszonyból ered, valamint a hatásköri és illetékességi szabályok alapján, ugyanannak a bíróságnak van hatásköre és illetékessége az ügy elbírálása.⁶⁸ A bíróság anyagi pervezetése során olyan irányító, szervező tevékenységet végez, amely összefüggésben áll a per érdekével, vagyis az anyagi jogi normákkal. Értékeli a felek által nyújtott peranyagot, valamint a Pp. 237.§-a szerint meghatározott esetekben (pl.: a felektől eltérő jogi értelmezésről) tájékoztatást ad a feleknek.⁶⁹ Ezt tanúsítja a bíróság azon döntése, amely kimondja, hogy az elsőfokú bíróságnak lehetősége van az anyagi pervezetés körében a keresetlevélben feltüntetett nyilatkozatok ellentmondásának kiküszöbölése érdekében a felperesnek iránymutatást nyújtani, a felperesnek pedig lehetősége van mindezekre tekintettel a keresetváltoztatásra.⁷⁰ Az anyagi pervezetés azonban nem válhat a pernyertesség érdekében adott bírói utasítássá, nem használható fel az ügy érdekében történő állásfoglalásra, nem lehet útmutatás a bíróság által helyesnek tartott jogszabályi rendelkezés felhívására. Az anyagi pervezetés nem a professzionális pervitel pótlása, nem a jogi képviselő nélkül eljáró fél támogatása.⁷¹ Az ugyanabból a jogviszonyból eredés követelményére irányadóak a perfelvétel során történő keresetváltoztatásnál leírtak azzal, hogy a jogalkotó kivette a ténybeli és jogi alapon összefüggő jogviszonyok lehetőségét a megengedhetőség köréből. A hatásköri és illetékességi szabályoknak való megfelelés alól a törvény kivételt enged, mivel a Pp. 215.§ (3) bekezdése szerint pusztán abból az okból, hogy a pertárgyérték megváltozása folytán a kereset elbírálása más bíróság hatáskörébe tartozik, a keresetváltoztatásnak nincs akadálya.⁷²

c, Alaki korlátok:

A Pp. a kereset és az ellenkérelem-változtatásra egységes előterjesztési szabályokat alkotott. E szerint a félnek a kereset vagy ellenkérelem-változtatás engedélyezése iránti kérelmének tartalmaznia kell

- a változtatás megengedhetőségének feltételeit, valamint az azt megalapozó tényeket
- a keresetnek, vagy az ellenkérelemnek a változtatással érintett részét

⁶⁸ Pp. 215.§ (1) bek. b, pont.

⁶⁹ Balogh Norbert: A bíróság közrehatási kötelezettsége és anyagi pervezetése az új Pp.-ben. Magyar Jog 2019/9., 496-503. o.

⁷⁰ BDT2020. 4233.

⁷¹ Kúria Pfv.20207/2022/6.

⁷² Pp. 215.§ (3) bek.

- a változtatásra okot adó új tényállításról történő tudomásszerzés időpontját és módját (a törvény alapján a fél köteles csatolnia az ezeket valószínűsítő bizonyítékokat is).⁷³

A bíróság, ahogy azt korábban említettem, elsődlegesen azt vizsgálja, hogy a fél határidőben benyújtotta-e a változtatást tartalmazó iratot, majd ezután tér át az alaki és a megengedhetőségi vizsgálatra. Az alaki vizsgálat során a bíróság azt vizsgálja, hogy a fél keresetváltoztatása megfelel-e a Pp. 217.§ (2)-(3) bekezdésében meghatározott követelményeknek. Amennyiben nem, úgy a bíróság a Pp. 218.§ (1) bekezdése szerint, hiánypótlási felhívás nélkül visszautasítja a keresetváltoztatás engedélyezése iránti kérelmet.⁷⁴

4.3.2. Ellenkérelem-változtatás az érdemi tárgyalási szakban

a, Időbeli és alaki korlátok:

Az ellenkérelem-változtatás időbeli és alaki korlátai megegyeznek a keresetváltoztatás időbeli korlátaival, így az ott leírtak irányadók az ellenkérelem-változtatás esetén is.

b, Tartalmi korlátok:

A jogalkotó az érdemi tárgyalás során két esetben engedi meg az ellenkérelem-változtatást. Egyrészt amennyiben a változtatás a bármely fél által előterjesztett tényállítással áll közvetlen okozati összefüggésben.⁷⁵ Ez voltaképpen megegyezik a keresetváltoztatásnál említettekkel. Ahogy a keresetváltoztatásnál előadott példákban is láttuk, a bírói gyakorlat szigorúan értékeli a tudomásszerzés időpontját. Ez megmutatkozik a Kúria elé került felülvizsgálati ügyben is. Az ügy során az alperes vitatta, hogy a felperes a balesetet megelőző egy évben a jövedelempótló járadék alapjaként figyelembe vehető rendszeres jövedelemmel rendelkezett. Az ellenkérelem-változtatás indokaként feltüntetett tény azonban már korábban, a keresetlevél kézbesítésekor ismertté vált az alperes számára, ugyanis a felperes korábban az ezek alapjául szolgáló bizonyítási eszközöket már csatolta.⁷⁶ Másrészt a bíróság anyagi pervezetése folytán is lehetőség nyílik ellenkérelem-változtatásra.

⁷³ Pp. 217.§ (2)-(3) bek.

⁷⁴ BH2024. 161.

⁷⁵ Pp. 216. § (1) bek

⁷⁶ Kúria Pfv. 21.160/2022/6.

Érdekesség, hogy a törvény a 216. § (2) bekezdésében szintén említést tesz az új tényállítás fontosságáról, csak a jogelismerés vonatkozásában.⁷⁷ A Pp. alapján, ha olyan új tény merül fel az eljárásban, amely nyilvánvalóan alaptalanná teszi a korábbi elismerést, az elismerést tevő félnek módjában áll azt megváltoztatni. Erről fentebb, az értekezés ellenkérelem-változtatás fogalmának elemzésénél írtam bővebben.

5. Kereset- és ellenkérelem-változtatás a másodfokú eljárás során

A jogalkotó természetesen még jobban szigorít a másodfokú eljárás során megengedhető kereset- és ellenkérelem-változtatás szabályain. A Pp. 364.§-a a Pp. eltérő rendelkezése hiányában az elsőfokú eljárásra vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni a másodfokú eljárásra, azzal, hogy a másodfokú eljárás nem különül el perfelvételi és érdemi tárgyalási szakra.⁷⁸ Éppen ezért- tekintettel arra, hogy a keresetváltoztatásra a másodfokú eljárásban eltérő rendelkezések érvényesülnek-, véleményem szerint a Pécsi Ítéltábla határozata indokolásában helytelenül alkalmazta a Pp. 215.§ (1) bekezdését a másodfokú eljárás során előterjesztett keresetváltoztatásra a Pp. 373. §-ának rendelkezései helyett.⁷⁹ A Pp. miniszteri indokolása tartalmazza, hogy a másodfokú eljárásban főszabály szerint kereset- és ellenkérelem-változtatásra nem kerülhet sor. Ezt támasztja alá Fővárosi Ítéltábla egyedi ügyben meghozott határozata. Az alperes a teljes elsőfokú eljárás során elmulasztotta az ellenkérelme előterjesztését, a fellebbezésében terjesztette csak elő, azonban ilyenkor is megfelelően alkalmazandó a Pp. 373. §-a, amely alapján az alperesnek ilyen esetben már nem volt eljárásjogi lehetősége ellenkérelme előterjesztésére.⁸⁰ Kivételeket tartalmazó szabályok természetesen itt is vannak, amelyek szorosan kapcsolódnak a másodfokú eljárásban előterjeszthető új bizonyítékokhoz és új tények állításához, valamint az első- és másodfokú bíróság anyagi pervezetéséhez.⁸¹ A tételes szemléltetéshez minden kereset- és ellenkérelem-változtatási indokot külön pontban elemzek.

⁷⁷ Pp. 216. § (2) bek.

⁷⁸ Pp. 364. §

⁷⁹ Pécsi Ítéltábla V.Gf.40.015/2020/12 (101)

⁸⁰ Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.260/2023/4., BDT2023. 4718.

⁸¹ T/11900. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról
<https://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf>, pp. 402. letöltés ideje: 2024.11.11.

5.1. Kereset-és ellenkérelem-változtatás a perben felhozott új tények viszonylatában

A megengedhetőség megválaszolásához először fontos tisztázni, hogy a Pp. alapján a perben csak olyan új tényeket lehet felhozni a másodfokú eljárás során a fellebbezésben, amelyek a fél önhibáján kívül az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztését követően jutottak a fél tudomására vagy azt követően keletkeztek és feltehető, hogy a tény elbírálása esetén a félre nézve kedvezőbb ítélet született volna.⁸² Az önhibán kívüliség körébe két esetet sorolhatunk: az ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig a fellebbező félnek nem volt tudomása a további tényről, vagy a fellebbező félnek tudomása volt a további tényről, de a per állása alapján azt feltételezte, hogy az ítélet szempontjából annak nincs jelentősége.⁸³ A Kúria határozatában kimondta, hogy nem minősül új ténynek a felperes által a fellebbezésben benyújtott olyan okirat, amely egy olyan tény bizonyítására szolgál, amelyet a felperes már az elsőfokú eljárásban is előterjesztett és az alperes a tényt már az elsőfokú eljárás során sem vitatta.⁸⁴ Egy másik ügyben a Kúria iratellenesnek minősítette a felülvizsgálati kérelemben a felperes által megjelölt új tényt tekintettel arra, hogy az a Pp. 373.§-a alapján érdemben nem vizsgálható új tényállításnak minősül.⁸⁵ A másodfokú eljárás során felhozott új tényeknek pedig a kereset-és ellenkérelem-változtatás szempontjából azért van jelentősége, mert a tilalom alóli első kivételt ehelyütt fogalmazza meg a törvény. A Pp. 373. § (3) bekezdése alapján kereset-és ellenkérelem-változtatásnak akkor van helye, ha az közvetlen okozati összefüggésben áll az előbbieken említett új ténnyel/tényekkel.⁸⁶ Ilyen új ténnyel összefüggésben álló keresetváltoztatás merült fel a Kúria elé került ügyben, amelyben a felperes dologi jogi perben a másodfokú eljárás során felmerülő tulajdonosváltozásra- mint új tényre- tekintettel nyújtott be keresetváltoztatás engedélyezése iránti kérelmet, amelyet a bíróság végzésében jóvá is hagyott.⁸⁷ Érdekes eset merült fel a Zalaegerszegi Törvényszék elé került ügyben, amely vállalkozói szerződésből eredő követelés érvényesítése iránt indult. Az elsőfokú eljárásban az alperes viszonkeresetet nyújtott be a felperessel szemben, amire a felperes válaszul benyújtotta írásbeli ellenkérelmét. Az elsőfokú eljárásban részítélet született, amely az alperest marasztalta

⁸² Farkas Attila: Fellebbezés. in Pp. kommentár elektronikus kiadvány - <https://jogkodex.hu/doc/9680738> letöltés ideje: 2024.11.11., Pp. 373. § (1)- (2) bek.

⁸³ Drexlerné Karcub Edit: Új tény, új bizonyítási indítvány és bizonyítási eszköz. in e-Nagykommentár <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/427/id/A19Y2172.KK/ts/20230901/lr/lawrefL%280%29> letöltés ideje: 2024.11.11.

⁸⁴ Kúria Gfv.30.121/2024/4.

⁸⁵ Gfv.30.482/2022/4.

⁸⁶ Pp. 373. § (3) bekezdés

⁸⁷ Kúria Pfv.21.125/2022/5.

a vállalkozói díj egy részének megfizetésére. Az alperes a részítélet ellen fellebbezéssel élt. A fellebbezés hatánapját megelőző napon pedig a vállalkozási szerződéstől hibás teljesítés ürügyén elállt. Az elállás miatt a felperes, aki az alperes viszonykeresetére tekintettel még az elsőfokú eljárásban írásbeli ellenkérelmet terjesztett elő, az elállásra, mint új tényre hivatkozva a másodfokú eljárás során ellenkérelem-változtatás engedélyezése iránti kérelmet nyújtott be. A Pécsi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság, az elállást, mint perben felmerülő új tényt, elfogadta és megengedte az ellenkérelem-változtatást.⁸⁸ Ezzel szemben egy másik ügyben szintén a Pécsi Ítéltábla, nem vette figyelembe a másodfokú eljárás során a felperes fellebbezésében szereplő azon tényállítást, amely munkaügyi perben a korábban elmondottakkal ellentétben arra hivatkozott, hogy munkaviszonya valójában közös megegyezéssel szűnt meg. Az Ítéltábla indoklása alapján ez nem felel meg az új tény állításának a Pp. 373. § (2) bekezdésében meghatározott feltételeinek. (Tekintettel arra, hogy ezt korábban, már az elsőfokú eljárás során is tudnia kellett és az önhiba hiánya sem valószínűsíthető.) A jogeset azért vág tárgykörömbé, mivel az új tény állításának megengedhetősége, valamint a keresetváltoztatás megengedhetősége szorosan összefügg a másodfokú eljárásban. De facto, ha a bíróság az egyiket nem engedélyezi, a másikat sem engedélyezné egy másik eljárásban.⁸⁹

A tényállítások megváltoztatásával kapcsolatban a Szegedi Ítéltábla határozatában kimondta, hogy csak akkor minősülnek nem megengedett tényállítás-változtatásnak, ha „a keresetet közvetlenül megalapozó, azaz elsődleges és releváns tényeknek minősülnek.”⁹⁰ A Pp. 373.§-a és a hozzá fűzött miniszteri indoklás azonban nem tartalmaz ilyen jellegű értelmezést a tényállítások vonatkozásában. Ezen elvi tételt már a jogalkalmazás munkálta ki. Itt visszautalnék a tanulmányom egy korábbi pontjára, amely még a Pp. Novella előtti keresetváltoztatási esetekről szólt és amelyben még a tényállítások megváltoztatása is keresetváltoztatásnak minősült. A joggyakorlat ott is hasonló elvre jutott, vagyis a tényállítások megváltoztatása csak akkor minősült keresetváltoztatásnak, ha az a keresetet közvetlenül megalapozó tényekre vonatkozott.⁹¹ Ezt úgy látszik a jogalkalmazás -álláspontom szerint helyesen- kezdi átilleszteni a Pp. 373. §-a szerinti tényállításokra is.

⁸⁸ Zalaegerszegi Törvényszék I.G.40.049/2019/208.

⁸⁹ Pécsi Ítéltábla I.Mf.30.008/2024/7/I.

⁹⁰ Szegedi Ítéltábla I.Mf.40.038/2023/7 4

⁹¹ Új Pp. Konzultációs Testület állásfoglalása 73.

5.2. Kereset és ellenkérelem-változtatás az elsőfokú bíróság mulasztása miatt

A Pp. 373.§ (4) bekezdése alapján, *ha az elsőfokú bíróság a felekkel előzetesen nem közölte az ítéletben hivatalból figyelembe vett tényt vagy a felektől eltérő jogszabály értelmezését, illetve a kérelemtől jogszabály alapján való eltérési szándékát*, a félnek lehetősége van arra, hogy fellebbezésében, csatlakozó fellebbezésében keresetváltoztatást, avagy ellenkérelem-változtatást terjesszen elő.⁹²Ez szorosan összefügg a Pp. 237.§-a szerinti és a korábban már hivatkozott bírói anyagi pervezetési tevékenységgel. A Pp. nyelvtani értelmezése alapján ugyanis a bíróságnak nem csupán joga, kötelezettsége is anyagi pervezetési tevékenységével hozzájárulni a jogvita kereteinek meghatározásához. A Kúria számos esetben rámutatott arra, hogy amennyiben a bíróság az elsőfokú eljárásban az anyagi pervezetési tevékenysége körében elmulasztja például a fél tájékoztatását, az a másodfokú eljárásban alapot adhat a kereset- vagy ellenkérelem-változtatásra. Így történt ez abban a Kúriai ügyben, amelyben a Kúria indokolása alapján az elsőfokú bíróság az anyagi pervezetési kötelezettségével ellentétesen nem értesítette a feleket az ügyben releváns jogszabálynak a felektől eltérő értelmezéséről. Ez a határozat elvi tartalma alapján elegendő indok ahhoz, hogy a másodfokú eljárásban az alperes részére megengedett legyen az ellenkérelem-változtatás.⁹³

5.3. Kereset és ellenkérelem-változtatás a másodfokú bíróság anyagi pervezetése folytán

A másodfokú bíróság anyagi pervezetési tevékenysége alapján három esetben mutatkozhat indok kereset- vagy ellenkérelem-változtatásra:

- a bíróság által hivatalból észlelt tény felek általi közlése okán
- a felektől, valamint az elsőfokú bíróságtól eltérő jogértelmezés esetén, valamint
- ha a másodfokú bíróság a kereseti kérelem megváltoztatását tartja szükségesnek.⁹⁴

A felektől, valamint az elsőfokú bíróságtól eltérő jogiértelmezéssel kapcsolatos eset merült fel az alább hivatkozott Kúria döntésben, amely elvi tartalma alapján a következőket állapította meg: az elsőfokú bíróság eljárásjogi szabálysértése, a másodfokú eljárásban kiküszöbölhető. A másodfokú bíróság jogi álláspontja szerinti helyes anyagi pervezetés megteremti a lehetőséget az utólagos bizonyítás engedélyezésére a másodfokú eljárásban. Bár a határozat az utólagos

⁹² Pp. 373. § (4) bekezdés

⁹³ Kúria Gfv. 30.285/2023/5.

⁹⁴ Pp. 373. § (5) bekezdés

bizonyítás lehetőségét veti fel, a Pp. 373.0 (5) bekezdése alapján, ezen tényállás ugyanúgy felvetheti a kereset- és ellenkérelem-változtatás lehetőségét is.⁹⁵

6. Összefoglalás

Dolgozatom során szó esett a kereset-és ellenkérelem-változtatás történeti alakulásáról, fogalmáról és annak közelmúltban történő változásairól, valamint a Pp. szerinti hatályos törvényi szabályozásával összefüggő korlátairól. A korlátok részletezése során helyet kapott mind a perfelvételi, mind az érdemi tárgyalási, mind a fellebbviteli szak, amely ebben a sorrendben egyre szigorúbb szabályokat támaszt a kereset-és ellenkérelem-változtatás megengedhetősége kapcsán. A történeti alakulását e két fogalomnak vizsgálva, megállapítható, hogy a hatályos törvényben szereplő, taxatív, pozitív irányú megfogalmazás nagy előrelépés az előző eljárási törvényekhez képest. A keresetváltoztatás és az ellenkérelem-változtatás egyes eseteinek elemzése során, tanulmányom egyik célkitűzésének megfelelően, kiemelt hangsúlyt fektettem a Pp. Novella miatti változásokra. Feltevésem, miszerint a tényállítások és a jogi érvelés megváltoztatásának mellőzése a kereset- és ellenkérelem-változtatás fogalmi köréből szükséges és hasznos volt, a bírói gyakorlatból vett példák alapján beigazolódott. A jogesetek, kollégiumi állásfoglalások alapján megállapítottam, hogy a Pp. Novella megszületéséig a tények releváns és nem releváns osztályozása nem volt megfelelő megoldás a kereset- vagy ellenkérelem-változtatás megítélésében. Már csak azért sem volt a felek számára kedvező ez a szabályozás, mert a kérelemhez kötöttség során a bíróság, sem a jogi érveléshez, sem a felek által előadott tényeknek nincs kötve. Feltehetően, ezért kezdték el a bíróságok releváns és nem releváns tényekre osztani a tényállításokat és csak előbbi esetén alkalmazni a keresetváltoztatásra vonatkozó rendelkezéseket. A joggyakorlat egységét azonban ez nem szolgálta, tekintettel arra, hogy a bíró mérlegelése esetenként eltérően alakulhatott, így az egyébként nem releváns tények relevánsnak való tekintése, és fordítva, szerteágazó joggyakorlatot okozott, amelyet még a kollégiumi állásfoglalások és precedens értékű határozatok sem tudtak egységesíteni. A jogalkotó azonban a Pp. Novellával egyszerre oldott meg több problémát. Egyrészt kivette a kereset- és ellenkérelem-változtatás fogalmi köréből a tényállítások és jogi érvelés megváltoztatását, ami az általam felhozott jogesetek alapján egységesítette a joggyakorlatot. Másrészt megkönnyítette a keresetváltoztatás és az

⁹⁵ Kúria Gfv. 30.298/2023/7.

ellenkérelem-változtatás előterjesztési szabályait is az előkészítő irat jogintézményével. Az előterjesztési szabályokkal kapcsolatban hipotézisem abból állt, hogy a tényállítás és a jogi érvelés kikerülésével a fogalmi körből, nem valósult meg teljes összhangban a könnyebbítés, mivel az előterjesztési engedmény így nem vonatkozik rájuk. A rendelkezésemre álló források feldolgozása alapján nem állapítható meg, hogy a joggyakorlatban ezek az esetek miképpen oldódnak meg. A hipotézis megválaszolását pusztán a törvényszöveg és a Pp-hez készült kommentárok alapján tehetem meg. Ezek alapján a Pp. Novella változtatásai valóban kétarcúak, mivel a jogalkotó egyik oldalról könnyített, másik oldalról nehezített. Könnyített azzal, hogy a tényállítások és a jogi érvelés megváltoztatása már nem része sem a keresetváltoztatás, sem az ellenkérelem-változtatás eseteinek. Nehezített viszont azzal, hogy a két esetkör kiesésével, mindkét eset „leesett” a perfelvételi nyilatkozatok szintjére, így az előterjesztésükre is a perfelvételi nyilatkozatok előterjesztésére vonatkozó szabályok alkalmazandók, amelyek főszabály szerint csak bírói felhívásra vagy a perfelvételi tárgyaláson, szóban lehetségesek. Az osztott perszerkezetből adódó új szabályozással kapcsolatos hipotézisem a perkoncentráció elvének érvényesülése és a kereset-és ellenkérelem-változtatás reformja közötti összefüggés, valamint az érdemi tárgyalási szakban fennálló változtatási határidők megfelelő értelmezésére irányult. A perkoncentráció elvével való összefüggés a tanulmányom során feldolgozott jogesetek és szakirodalmi források alapján, biztosan nem állapítható meg. Az érdemi tárgyalási szakban fennálló keresetváltoztatási határidők betartása szempontjából azonban érdekes eseteket fedeztem fel. A bíróságok eltérően foglalnak állást a tudomásszerzés időpontjáról. Az általam feldolgozott két ügy felkutatása során direkt választottam két olyan határidővel kapcsolatos esetet, amelyek más bíróságok által lettek elbírálva. Az egyik a Debreceni, míg a másik a Pécsi Ítéltábla volt. A Debreceni Ítéltábla részletesen levezette, hogy milyen megállapítások mentén jutott arra a tényre, hogy a keresetváltoztatási időből kicsúszott a felperes. Ezzel ellentétben a Pécsi Ítéltábla, holott a végeredmény szempontjából egyértelmű volt, hogy melyik szakvéleményről való tudomásszerzés időpontját vette alapul, erről indokolásában mégsem szólt. A két eset alapján megállapítható, hogy a jogalkalmazók, amelyek sokszor nem a felek, hanem a jogi képviselőik számára a keresetváltoztatási határidőben szereplő tudomásszerzés időpontjának meghatározása adott esetben nehézséget okozhat. Hipotézisem ebben a pontjában tehát bebizonyosodott.

7. Záró gondolatok

Az értekezésem során feldolgozott jogesetek és szakirodalmi szövegek alapján, véleményem szerint a jogalkotás egy jó irányt vett a kereset- és ellenkérelem-változtatás reformjával. Közel biztos vagyok abban, hogy a dolgozatom elején szereplő megválaszolatlan hipotézisek is be fognak bizonyosodni. A joggyakorlat egyre inkább egységesedni látszik a Pp. Novella hatályba lépése óta, amit a saját tapasztalatom alapján abból is megállapítottam, hogy a jogeset-kutatás során csak elvétve találkoztam egy-egy esettel az elmúlt három évből, amely kilógna a sorból. Az mindenesetre biztos, hogy a Pp. Novella által eszközölt változásokon is lehetne még egy kicsit finomítani, hogy az eljárásban szereplő feleknek még nagyobb szabadságot tudjunk nyújtani. Ilyen megoldás lehetne az például, ha a jogalkotó a perfelvételi szakban kiterjesztené az előkészítő irat lehetőségének alkalmazását a jogi érvelés és a tényállítások megváltoztatásának előterjesztésére. Az érdemi tárgyalási szakban a határidők betartásával kapcsolatos tudomásszerzés időpontjával kapcsolatban pedig megoldást jelenthetne egy olyan jogegységi határozat, amely a bíróságok számára előírja, hogy a tudomásszerzés időpontjának megállapítását is következetesen indokolják az ítéleti indokolásban. A fellebbviteli eljárás során is találkoztam egy érdekes jogesettel a tényállítások vonatkozásában, amelynél a bíróság, a kereset- és ellenkérelem-változtatás Pp. Novella előtti állapotához hasonlóan, releváns és nem releváns tényekre osztotta az új tények perbeli előterjesztésének megengedhetőségét. Ennek megoldásához azonban szerintem nem szükséges olyan törvényi szintű változás, mint a Pp. Novella, mivel közel sem érint annyi esetet, mint a kereset-vagy ellenkérelem változtatás. Mindenesetre egy általános rendező elv, amely megadja a bíróságok számára, hogy milyen mozzanatok mentén lehet valamely tényt relevánsnak vagy nem relevánsnak tekinteni, hasznos lenne a jogalkalmazás részére.

8. Forrásjegyzék

I. Alkalmazott jogszabályok, törvényjavaslatok

1. 1911. évi I. tc. a polgári perrendtartásról, lábjegyzetben megjelölt részei
2. 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról, lábjegyzetben megjelölt részei
3. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 6:272.§
4. 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról, lábjegyzetben megjelölt részei
5. 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról, 43.§ (1)-(2)
6. T/13257. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról pp. 38, <https://www.parlament.hu/irom41/13257/13257.pdf>, letöltés ideje: 2024.10.12.
7. T/11900 számú törvényjavaslat miniszteri indokolása, Budapest, 2016. pp. 246, <https://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf> letöltés ideje: 2024.10.07.

8. T/11900. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról <https://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf>, pp. 402. letöltés ideje: 2024.11.11.

II. Szakirodalmi források

9. A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának indokolása (Budapest, 1902).
10. A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I-II-III., (szerk.: Varga István) Budapest, HVG-ORAC Kiadó., 2018. (Pp. Kommentár)
11. Balogh Norbert: A bíróság közrehatási kötelezettsége és anyagi pervezetése az új Pp.-ben. Magyar Jog 2019/9., pp. 496-503.
12. Bartha Bence: A tárgyalási szerkezet változásainak hatásai a polgári perben. Studia Notarialia Hungarica 43. Budapest, 2022, Közjegyzői Akadémiai Kiadó pp. 274.
13. Dr. Banicz Erika: A polgári per új célja és a keresetváltoztatás eljárásjogi feltételének összefüggései, Magyar Jog, 2002/11., pp. 662-666. <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/5080599>, letöltés ideje: 2024.11.11.
14. Dr. Borsos Endre: A keresetváltoztatás lényege és következményei in Jogtudományi Közlöny Ötvenkettedik évfolyam 15. szám, Budapest, 1917. április 15. IV., Egyetem u. 4 Kiadóhivatal, pp. 142. https://adt.arcanum.com/hu/view/JogtudomanyiKozlony_1917/?query=TEXT%3D%28Borsos+Endre%29&pg=149&layout=s, letöltés ideje: 2024.11.11.
15. Dr. Gallia Béla: A keresetváltoztatás lényege és következményei. in Jogtudományi Közlöny, Budapest, 1917., pp. 140.
16. Dr. Magyary Géza: A magyar polgári peres eljárás alaptanai. Budapest, 1898., Franklin Társulat Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda, pp. 26.
17. Dr. Plósz Sándor Összegyűjtött dolgozatai. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1927. pp. 136.
18. Dr. Plósz Sándor: A Polgári peres eljárás fogalma in A polgári peres eljárás reformja (szerk.: Szladits Károly), Magyar Jogászegyleti értekezések 2. kötet (13-17. füzet)., Budapest, 1883. Franklin Társulat Könyvnyomdája pp. 287-288.
19. Farkas Attila: Fellebbezés. in Pp. kommentár elektronikus kiadvány - <https://jogkodex.hu/doc/9680738> letöltés ideje: 2024.11.11.
20. Herédi Erika: A preklúzió jelentősége a megújult polgári perben. Jogtudományi Közlöny, 2018/3., pp. 117-125.
21. Kengyel Miklós: Magyar polgári eljárásjog. Budapest, 2014. Osiris Kiadó, pp. 227.
22. Kovács András: A keresetváltoztatás a közigazgatási perjogban in Jogtudományi Közlöny, 2023/12., pp. 538-549.), <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/2148597>, letöltés ideje: 2024.11.11.
23. Magyar Királyi Curia felülvizsgálati tanácsának 1914. január 22. napján hozott G 167. számú határozata. in Jogesetek: Ügyvédek lapja- Mellékletek az Ügyvédek lapja 9. számához XXXI. évfolyam, 9. szám pp. 1., Budapest, 1914. Márkus Samu Könyvnyomdája, A Budapesti Ügyvédi Kar Közlönye.
24. Magyary Géza- Nizsalovszky Endre: Magyar polgári perjog 2. kötet. Studia Notarialia Hungarica 44., Budapest, 2022. pp. 50
25. Magyary Géza: A perbeli beismerés, 1906, Budapest, Franklin Társulat, Magyar Irodalomtudományi Intézet és Könyvnyomda pp. 192-193.
26. Nagykomentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk.: Wopera Zsuzsa), Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2017 (Nagykomentár)
27. Nagykomentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk.: Wopera Zsuzsa), Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2023, 2024. évi Jogtár formátumú

kiadás(e-

Nagykommentár)<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/427/id/A19Y2172.KK/ts/20230901/lr/lawrefL%280%29> letöltés ideje: 2024. 11.11.

28. Nyilas Anna: A keresetváltoztatás korlátai a polgári perben. Magyar Jog 2016/11., pp. 659-668.
29. Polgári eljárásjog- Kommentár a gyakorlat számára (szerk.: Dr. Petrik Ferenc), Budapest, ORAC-Kiadó 2024, elektronikus kiadvány (Kommentár) <https://jogkodex.hu/doc/1089485> letöltés ideje: 2024.10.08.
30. Pomázi Miklós: A Kúria határozata a közigazgatási perbeli keresetváltoztatásról [Kúria Kf. VI. 39 149/2020] in: Jogesetek magyarázata, 2021, 12. évf. 2-3. sz., pp.53-61. https://matarka.hu/cikk_list.php?fusz=177397 letöltés ideje: 2024.10.06.

III. Bírósági határozatok, Kollégiumi állásfoglalások

31. Az új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó konzultációs testület 2019. április 26-án tartott ülésén elfogadott állásfoglalások (72.) https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/ppkt_69-73_aflezarva.pdf (letöltés ideje: 2024.10.10.)
32. BDT2020. 4233.
33. BDT2023. 4718.
34. BH2023. 188.
35. BH2024. 161.
36. BH2024. 184.
37. Civilisztikai Kollégiumvezetők 2018. november 19-21-ei Országos Tanácskozásának 39. állásfoglalása
38. Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 15-i Országos Tanácskozásának 9. állásfoglalása,
39. Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 15-i Országos Tanácskozásának 6. állásfoglalása.
40. Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. november 28-29-ei Országos Tanácskozásának 11. állásfoglalása
41. CKOT 19. számú állásfoglalása
42. Új Pp. Konzultációs Testület állásfoglalása 73.
43. Debreceni Ítéltábla Mf. 50.044/2020/8.
44. Debreceni Ítéltábla Pf.20095_2024_8 (38).
45. Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.260/2023/4.,
46. Pécsi Ítéltábla I.Mf.30.066/2021/4/I
47. Pécsi Ítéltábla I.Mf.30.008/2024/7/I.
48. Pécsi Ítéltábla V.Gf.40.015/2020/12 (101)
49. Szegedi Ítéltábla I.Mf.40.038/2023/7 4
50. Zalaegerszegi Törvényszék 1.G.40.049/2019/208.
51. Győri Ítéltábla IV.Gf.20.066/2022/6/I
52. Gyulai Törvényszék, 6.Pf.25.780/2022/3

IV. Kúria precedens értékű határozatai

53. Kúria Gfv.30.482/2022/4.
54. Kúria Gfv. 30.138/2022/4.
55. Kúria Gfv. 30.172/2021/6.
56. Kúria Gfv. 30.270/2022/10
57. Kúria Gfv. 30.285/2023/5.

- 58. Kúria Gfv. 30.298/2023/7.
- 59. Kúria Gfv. 30.409/2023/4.
- 60. Kúria Gfv.30.121/2024/4.
- 61. Kúria Pfv. 20.640/2023/8.
- 62. Kúria Pfv. 20.794/2022/4.,
- 63. Kúria Pfv. 20.981/2023/14.
- 64. Kúria Pfv. 21.119/2022/4.
- 65. Kúria Pfv. 21.160/2022/6.
- 66. Kúria Pfv. 21.160/2022/6.
- 67. Kúria Pfv.20207/2022/6.
- 68. Kúria Pfv.21.125/2022/5.